گفت‌وگوی روز

محمد حسین لطف‌الهی

نقش ساختاری سازمان‌های بین‌المللی و به ویژه سازمان ملل متحد در جهان امروز غیر قابل انکار است. در حالی که دنیا با مجموعه گسترده‌ای از مشکلات ناشی از مسائل طبیعی نظیر تغییرات اقلیمی یا مسائل دیگری نظیر جنگ‌ها و تقابل‌ها مواجه است، هیچ دولتی به تنهایی قادر به حل این مشکلات نیست و از همین رو است که سازمان‌های بین‌المللی و به ویژه سازمان ملل متحد نقش غیر قابل انکاری در حل مشکلات بشری ایفا می‌کنند. از ۱۰ سال کمک‌های بشر دوستانه به نقاط مختلف دنیا تا میانجیگری برای حل بحران امنیت غذایی در جهان، از رسیدگی به وضعیت پناهجویان تا مبارزه با قاچاق مواد مخدر... «اعتماد» به مناسبت روز جهانی بشر دوستی در گفت‌وگو با استفان پریزنر، هماهنگ کننده مقیم سازمان ملل متحد در جمهوری اسلامی ایران به بررسی نقش و عملکرد این سازمان بین‌المللی در ایران پرداخته است. این گفت‌وگو را در ادامه می‌خوانید.

• روز جهانی بشر دوستی چیست و چرا سازمان ملل این روز را به این نام نامگذاری کرده است؟

ماهر ساله در نوزدهم اگوست روز جهانی بشر دوستی را گرامی می‌داریم. مناسبتی که یادآور فداکاری این روز شده در واقع یاد و خاطره تمام کارکنان امداد و کمک‌رسانی است که در طول تاریخ جان خود را در راه کمک به دیگران از دست داده‌اند. این روز به یاد سرجیو ویرا دی ملو نماینده ویژه دبیر کل سازمان ملل متحد در عراق کشته شده در حمله تروریستی در بغداد در ۱۹ اگوست ۲۰۰۳ که باعث شد ۲۲ نفر از کارمندان سازمان ملل متحد از جمله سرجیو ویرا دی ملو نماینده ویژه دبیر کل سازمان ملل متحد در عراق کشته شوند. دلیل اصلی نگهداری این روز را به خوبی به یاد می‌آورم تو اسر جیو ویرا دی ملو امردی بود که همه ما از او می‌آموختیم و چند سالی هم من در آن زمان یکی از کارمندان جوان سازمان ملل متحد بودم و بعضی از کسانی را که در ۱۹ اگوست ۲۰۰۳ کشته شدند می‌شناختم. از آن روز، ما هر سال ۱۹ اگوست را گرامی می‌داریم تا همه فعالیت‌هایی را که فعالان در حوزه اقدامات بشر دوستانه در تمام جهان انجام می‌دهند را گرامی داشته باشیم و هم تلاش‌ها و دستاوردهای فعالان در حوزه اقدامات بشر دوستانه را جشن بگیریم.

• امسال سازمان ملل متحد در کارزار خود برای روز گذاشت روز جهانی بشر دوستی از یک ضرب‌المثل که کوه یار بنه آفریقایی دارد، استفاده کرده است: If You Take A Village To Raise A Child. معنا و مفهوم این جمله چیست؟ #IfITakeAVillage استفاده می‌کنیم تا روی تلاش‌های جمعی که صدها هزار داوطلب و متخصص در حوزه اقدامات بشر دوستانه ارایه می‌دهند تاکید کنیم و کمک‌های بشر دوستانه را به دست میلیون‌ها نفر در سراسر جهان برسانند. نور باشایی معنای واقعی این جمله این است که به طور معمول به حمایت و کمک ساختارهای حمایتی متعددی در حوزه‌های آموزش، بهداشت، آب، غذا، سلامت و بسیاری از حوزه‌های دیگر در کنار کمک کارشناسان و متخصصان در حوزه‌های مختلف نیاز است که این‌ها برای بخش قابل توجهی از سازمان ملل متحد که در زمینه اقدامات بشر دوستانه فعالیت می‌کنند، کار همیشگی است. هیچ آینده ایده‌آلی را در برنامه‌ریزی‌های خاص نیز (از جمله ۱۹ اگوست ۲۰۱۹) نمی‌بینیم. همکاران ما در سازمان ملل متحد و شرکای ما در سراسر جهان هر روز به کار خود ادامه می‌دهند و ما از آنها به خاطر تلاش‌هایشان قدردانی می‌کنیم. #IfITakeAVillage مشارکت داشته باشید تا بتوانیم به مردم نیازمند کمک کنیم.

• در حال حاضر در کدام مناطق جهان بیشترین نیاز به اقدامات بشر دوستانه وجود دارد و کدام مناطق خطرناک‌ترین مناطق برای فعالان این حوزه هستند؟

اگر بخواهیم از همسایگان ایران شروع کنیم باید بگویم همه ما می‌دانیم که افغانستان کشوری است که نیاز زیادی به کمک‌های بشر دوستانه در حوزه‌های مختلف دارد. سال گذشته ۱۷.۷ میلیون نفر از مردم این کشور واجد دریافت کمک‌های بشر دوستانه تشخیص داده شدند و نفر یا ۱۷.۵ میلیون نفر از آنها کمک‌های بشر دوستانه دریافت می‌کنند. کشورهای دیگری هستند که نیاز زیادی به کمک‌های بشر دوستانه دارند از جمله سودان جنوبی، یمن، سوریه، اتیوپی و نام ببرم. اگر بخواهیم از آمارها و حجم کمک‌های بشر دوستانه صرف نظر کنیم باید بگویم بر اساس تخمین‌ها در سال ۲۰۲۱، بیش از ۲۲۵ میلیون نفر در جهان به این کمک‌ها نیاز داشتند و این رقم در سال ۲۰۲۲ با افزایشی قابل توجه به عدد ۳۲۹ میلیون نفر خواهد رسید. هدف سازمان ملل متحد فعلا کمک به ۱۸۴ میلیون نفر در ۶۳ کشور است. این مجموع طرح‌هایی است که ایران کمک‌های بشر دوستانه در سازمان ملل متحد وجود دارد و چرا این مساله مهم است؟ به خاطر اینکه ما در ایران قرار داریم که دلایل زیادی برای بحران‌های انسانی وجود دارد؛ دلایل طبیعی مانند تغییرات اقلیمی و دلایل دیگر نظیر درگیری‌ها و تقابل‌ها در جهان به همین دلیل هر روز بر تعداد مردم نیازمند به دریافت کمک‌های بشر دوستانه افزوده می‌شود.

• هدف سازمان ملل متحد از نامگذاری این روز چیست؟ دقیقا چه پیامی می‌خواهید منتقل شود؟

هدف ما این است که به فعالیت‌های بسیاری که به صورت روزمره انجام می‌گیرد و معمولا دیده نمی‌شود، نور بتابانیم. هدف ما تبریک یا تبریغ دادن نیست اما باید در سال خوب است که از مردم به خصوص فعالیت‌هایی که صورت می‌گیرد صحبت کنیم و کسانی که جان شان را در مسیر اقدامات بشر دوستانه از دست داده‌اند یا جان شان را به خطر انداخته‌اند، گرامی بداریم و ما می‌خواهیم به جهان، اهمیت کمک‌های بشر دوستانه را نشان دهیم.

• شما از افزایش تعداد کسانی که به کمک‌های بشر دوستانه نیاز دارند، صحبت کردید و ۱۷ بابلی را هم شمردید. دلیل اصلی این مساله در سال ۲۰۲۲ چیست؟ آیا جنگ اوکراین در این زمینه موثر بود؟

دلایل زیادی وجود دارد تنها یک دلیل نیست و اوکراین هم تنها بحران حال حاضر نیست ما با مشکلات طبیعی مواجه هستیم که اثرهای زیادی را در کمتر از چند ماه در کشورهای مختلف در جهان در خطر گرسنگی قرار دارند. دلیل بعضی از آنها تغییرات اقلیمی و دلیل برخی دیگر تقابل‌ها و درگیری‌هاست. ما با طوفان، سیل، تراژدی و بسیاری خطرات دیگر نیز مواجه هستیم که زمینه را برای افزایش تعداد کسانی که نیاز به کمک‌های بشر دوستانه دارند فراهم می‌کند.

• اخیرا سازمان ملل متحد به همراه نیر کلیه نقش بسیار مهمی در انعقاد توافق صادرات غلات میان روسیه و اوکراین ایفا کرد. آیا اقدامات دیگری هم برای حل بحران غذایی ناشی از جنگ اوکراین در جریان است؟

این توافق یک موفقیت بزرگ محسوب می‌شود. تعداد زیادی از کشتی‌ها وجود دارد که از سوی دبیر کل سازمان ملل متحد پیگیری می‌شود و نیاز است که از این‌ها برای از سازمان ملل متحد که در زمینه اقدامات بشر دوستانه فعالیت می‌کنند، کار همیشگی است. ما همیشه خواستار منابع بیشتر هستیم. در مورد این توافق خاص نیز (از این‌های زیادی از جمله ۱۹،۷۱۹ تن) هماهنگی امور بشر دوستانه سازمان ملل متحد، وظیفه جهانی ما گرد هم آمدند تا این توافق مهم برای صادرات غله از اوکراین و رساندن آن به دست ده‌ها میلیون نفر از مردم جهان که به آن نیاز دارند به ثمر برسد.

• شما هماهنگ کننده مقیم سازمان ملل متحد در جمهوری اسلامی ایران هستید. اجازه دهید در موضوع ایران نیز سوالاتی را مطرح کنیم. یکی از مهم‌ترین اتفاقاتی که در سال جاری در روابط سازمان ملل متحد و ایران اتفاق افتاد، سفر یک گزارشگر ویژه سازمان ملل به ایران پس از ۱۷ سال بود. ارزیابی شما از سفر خانم آلنا دوهان چه بود؟

با اندکی پیش از پرداختن به این موضوع نکته‌ای را درباره ایران و فعالیت‌های بشر دوستانه سازمان ملل متحد بگویم. حدود دو سال از نیمی از بودجه سازمان ملل متحد در قبال اقدامات بشر دوستانه در ایران و به خصوص پناهجویان افغانستانی در این کشور می‌شود. خب شما می‌توانید تصور کنید که با حوادثی که سال گذشته در افغانستان رخ داد حجم کمک‌ها به پناهجویان افغانستانی چقدر افزایش یافت. همانطور که می‌دانید کمک‌های مالی و دیدگاه‌های خانم دوهان وجود دارد از دیدگاه ما بی‌اساس است.

• یکی از جنبه‌های همکاری سازمان ملل متحد، موضوع تغییرات اقلیمی بود. بعد از بحث‌ها و گفتگوهایی در این زمینه بود، بیوه همکاری‌های خوبی در پروژه‌هایی مثل احیای دریاچه ارومیه صورت گرفت. اما بعد از خروج ایالات متحده از برجام، این همکاری‌ها دچار مشکل شد و تامین مالی پروژه‌ها صورت نگرفت. دلیل این موضوع چیست؟ آیا سازمان ملل خود را متعهد به اجرای تحریم‌های یک جانبه آمریکا می‌دید؟

در مرحله اول باید بگویم که مقابله با تغییرات اقلیمی یکی از اولویت‌های سازمان ملل متحد است. این موضوع یکی از دغدغه‌هاست که در سطح دبیر کل سازمان ملل متحد پیگیری می‌شود. ما خوشحالیم که در ایران نیز در این زمینه تلاش‌های خوبی انجام داده‌ایم و قبیه کارهای زیادی باقی مانده که باید انجام شود. مادر حال حاضر یک چارچوب همکاری مذاکره شده با دولت ایران هستیم که قرار است از ژانویه ۲۰۲۳ اجرایی شود و تغییرات اقلیمی یکی از بخش‌های مهم آن است. ما مطمئن هستیم که می‌توانیم منابع لازم برای پیشبرد این مساله را به دست بیاوریم.

• شما گفتید همکاری‌های جدیدی از ژانویه ۲۰۲۳ آغاز خواهد شد. این همکاری‌ها در چه زمینه‌ای آغاز خواهد شد؟

چارچوب همکاری‌ها نهایی شده و در ماه‌های آینده اجرا نگهداری اعلام خواهد شد. مساله مهم این است که زودی است که این همکاری‌ها به اجرا درآید. اما چیزی که می‌توانم درباره این همکاری‌ها بگویم این است که ۵ پایه استوار است یکی از آنها تاب‌آوری اجتماعی، اقتصادی برای کاهش فقر است. مورد دیگر در مساله بهداشت است که از زمان شیوع پاندمی کووید ۱۹، اهمیتی دوچندان یافته. مورد سوم محیط زیست است. تغییرات اقلیمی بخش مهمی از اقدامات در این حوزه است. اما بطور مشابه موضوعاتی مانند حفظ منابع طبیعی و مدیریت پسماند نیز حائز اهمیت است. مورد چهارم همکاری در زمینه کنترل مواد مخدر است و مورد پنجم بحث کاهش ریسک و مدیریت سوانح است. این کاهش ریسک به پیش‌بینی خطرات مخرب زلزله بازمی‌گردد و اقداماتی که می‌توان برای کاهش اثرات آن صورت داد.

• در ابتدای گفت‌وگو و صحبت‌های تان درباره ایران به موضوع پناهجویان افغانستانی اشاره کردید. به ویژه به افزایش سقوط کابل در سال گذشته. کمابیش‌های زیادی در این باره مطرح شد. آیا آمار روشنی از جمعیت پناهجویان افغانستانی حاضر در ایران وجود دارد؟

آمارهای مانیستر از آمارهای دولتی ایران احصا شده تا پایان سال گذشته میلادی، ۷۸۰ هزار نفر پناهجوی از من گذشته و به حدود ۳.۵ میلیون شهروند افغانستانی که از قبل در داخل ایران سکونت داشتند، اضافه شده‌اند. از این تعداد، ۷۸۰ هزار نفر دارای کارت آمایش هستند که به عنوان پناهنده شناخته می‌شوند. این جمعیت یکی از اهداف کمک‌های بشر دوستانه سازمان ملل متحد است.

• در سال‌های اخیر ایران در پرداخت حق عضویت سازمان ملل متحد دچار مشکل شده. آیا راه‌حلی برای عدم تکرار این مساله پیدا شده؟

مشخصا این موضوع یکی از جنبه‌های منفی تحریم‌هاست که مشکل بانکی را با چالش‌های متعددی روبه‌رو کرده است. ما در حال همکاری با دولت ایران هستیم که راهی برای حل این مشکل و پرداخت به موقع حق عضویت پیدا کنیم.

- به‌طور معمول به حمایت و کمک ساختارهای حمایتی متعددی در حوزه‌های آموزش، بهداشت آب، غذا، سلامت و بسیاری از حوزه‌های دیگر در کنار کمک کارشناسان و متخصصان در حوزه‌های مختلف نیاز است که به‌عنوان یک پیشنه حمایتی مناسب برای کسانی که نیاز به کمک دارند و تعدادشان نیز متاسفانه رو به افزایش است، آماده کرد.
- اگر بخواهیم از همسایگان ایران شروع کنیم باید بگویم همه ما می‌دانیم که افغانستان کشوری است که نیاز زیادی به کمک‌های بشر دوستانه در حوزه‌های مختلف دارد. سال گذشته، ۱۷.۷ میلیون نفر از مردم این کشور واجد دریافت کمک‌های بشر دوستانه تشخیص داده شدند و نفر یا ۱۷.۵ میلیون نفر از آنها کمک‌های بشر دوستانه دریافت کردند.
- حدود ۱ سوم از نیمی از بودجه مابه‌طور سالانه صرف اقدامات بشر دوستانه در ایران و به خصوص پناهجویان افغانستانی در این کشور می‌شود. خب شما می‌توانید تصور کنید که با حوادثی که سال گذشته در افغانستان رخ داد حجم کمک‌ها به پناهجویان افغانستانی چقدر افزایش یافت. ایران میزبان تعداد زیادی از پناهجویان افغانستانی است و ما از ایران تقدیر می‌کنیم که برای مدت طولانی میزبان مردم افغانستان بوده است.
- ما در حال پیشبرد یک چارچوب همکاری مذاکره شده با دولت ایران هستیم که قرار است از ژانویه ۲۰۲۳ اجرایی شود و تغییرات اقلیمی یکی از بخش‌های مهم آن است. ما مطمئن هستیم که می‌توانیم منابع لازم برای پیشبرد این مساله را به دست بیاوریم.
- مشخصا تامین منابع برای سازمان ملل متحد یک مساله جدی است. ما همیشه خواستار منابع بیشتر بوده‌ایم تا بتوانیم اهداف بزرگی داریم. امیدوار هم که مذاکرات برجام به نتیجه برسد و در نتیجه آن بتوانیم منابع بیشتری را به داخل کشور بیاوریم و در موارد مختلف به ویژه تغییرات اقلیمی هر دنه کنیم.
- نقش ما به عنوان سازمان ملل متحد این است که به دولت کمک کنیم از اثرات تحریم بر مسائل بشر دوستانه بکاهد. برای نمونه ما می‌دانیم تحریم‌های اقتصادی روی موجود بودن دارو در کشور ایران داشته و از این‌های سازمان‌های ملل متحد در مقاطع مختلف به تامین این داروها کمک کرده‌اند.

نگاه روز

ایران و چین باید توسعه روابط دوجانبه را تسریع دهند

منافع مشترک بزرگ‌ترین نیروی محرکه برای توسعه روابط تهران - پکن است

پرفسور فن هونده*

در واقع ایران و چین نیازهای متقابلی برای تقویت همکاری دارند. با استفاده از پتانسیل‌های رسمی چین و ایران در سال‌های اخیر هر دو دولت تمایل زیادی در روابط دوجانبه را تعمیق بخشند. امضای برنامه همکاری راهبردی جامع ۲۵ ساله چین و ایران در سال ۲۰۲۱ می‌تواند گویای این موضوع باشد که در تماس تلفنی اخیر میان دو کشور نیز بار دیگر بر آن تاکید کردند.

با این حال، مشاهده امور در واقعیت مشکلات زیادی در همکاری‌های چین و ایران وجود دارد و شهروندان دو کشور هنوز فواید و راحتی ناشی از تعمیق روابط دوجانبه را احساس نکرده‌اند. ایرانیانی که در سال‌های اخیر در چین زندگی، کار و تحصیل کرده‌اند، ممکن است درک عمیق‌تری از این موضوع داشته باشند.

راحتی مشاهدات می‌تواند نشانگر سطح توسعه روابط دوجانبه باشد. در حال حاضر پرواز مستقیم از هفته‌ای یکبار به چین انجام می‌شود که سه پرواز آن توسط خطوط هوایی چینی انجام می‌شود. چندی پیش روسیه و ایران قراردادی برای ۲۵ پرواز هفتگی امضا کردند. اما در حال حاضر تنها یک پرواز در هفته از ایران به چین وجود دارد. برخی می‌گویند وضعیت پروازهای چین - ایران ناشی از پاندمی جدید کووید ۱۹ است. اما این تنها یکی از دلایل آن است و به هیچ‌وجه تنها دلیل نیست. وضعیت فعلی پروازهای چین و ایران تا حد زیادی نشان می‌دهد که سطح واقعی توسعه روابط دو کشور چندان ایده‌آل نیست. همان‌طور که همه می‌دانیم محققان به عنوان یک گروه یکپارچگی نسبتا کمتر خودنمایی می‌کنند و دارند مشکلات را در امور عمومی می‌بینند و در مورد آنها صحبت کنند. همچنین می‌توان گفت که محققان اغلب به طرف دیگر نشانه‌ها بیشتر توجه ویژه‌ای دارند. بنابراین، ضرورت دارد با شما در میان بگذارم که چرا روابط بین دو کشور مایوس‌کننده است؟ پایه عبارت دیگر یکی از موانع مشکلات برجسته در توسعه روابط چین و ایران چیست؟ من فکر می‌کنم موارد زیر شایسته توجه است.

هیچ یک از کشورها موقعیت به رسمیت شناختن بین‌المللی خود را به دیگری نداده‌اند

به نظر من، اکثر سیاستگذاران فعلی چین از وضعیت بین‌المللی ایران باید بیهوده باشد. بر اساس اطلاعات منتشر شده از سوی صندوق بین‌المللی پول در آوریل ۲۰۲۲، تولید ناخالص داخلی ایران در سال ۲۰۲۱ برابر با ۱۰۸۱ تریلیون دلار آمریکا بود که در رتبه هفدهم جهان قرار دارد و تولید ناخالص داخلی غربستان در آن سال ۰.۸۷ تریلیون دلار بود که در رتبه نوزدهم جهان قرار دارد. تولید ناخالص داخلی ایران در سال ۲۰۲۱ در بین کشورهای خلیج میانه در رتبه اول قرار دارد و همچنین تنها کشور خلیج میانه است که وارد باشگاه تریلیون دلاری شده است. با این حال در جهان که توسط جنگ در اوکراین آغاز شده به عنوان یک قدرت مزاحم قرار می‌گیرد. اما در سطح بین‌المللی است. بنابراین، راحتی می‌تواند بیشتر خواهد شد. علاوه بر این، اگر چه ایران هنوز از سوی جامعه جهانی به عنوان یک قدرت جهانی به رسمیت شناخته نشده است، اما تردیدی وجود ندارد که ایران دارای نفوذ گسترده در سطح بین‌المللی است. بنابراین، ایران راحتی نیاز به سطح بالایی از نفوذ در خلیج میانه دارد و سیاستگذاران چینی باید جایگاه ایران را در دیپلماسی خود از نقاط ضعف

از سوی دیگر، برخی مشکلات در درک سیاستگذاران ایرانی از وضعیت بین‌المللی چین نیز وجود دارد. پس از امضای توافق هسته‌ای ایران (برجام) در جولای ۲۰۱۵، دولت و حاکی و بسیاری از ایرانیان احساس خوشبینی بالقوه به ویژه قدرت‌های آروپایی را داشتند که «نگرانی‌هایی» در میان سیاستگذاران و محققان چینی ایجاد کرده است. آنها نگران شده که ایران روابط ایران و چین را چگونه می‌بیند؟ آیا چین فقط یک انتخاب دیپلماتیک در زمانی که ایران توسط غرب تحریم شده است؟ توسعه جهان با کنون ثابت کرده که اگر چه چین هنوز اقتصادی بزرگ قدر است، مورد دیگر در مساله بهداشت است که از زمان شیوع پاندمی کووید ۱۹، قضیتی دوچندان یافته. مورد سوم محیط زیست است. تغییرات اقلیمی بخش مهمی از اقدامات در این حوزه است. اما بطور مشابه موضوعاتی مانند حفظ منابع طبیعی و مدیریت پسماند نیز حائز اهمیت است. مورد چهارم همکاری در زمینه کنترل مواد مخدر است و مورد پنجم بحث کاهش ریسک و مدیریت سوانح است. این کاهش ریسک به پیش‌بینی خطرات مخرب زلزله بازمی‌گردد و اقداماتی که می‌توان برای کاهش اثرات آن صورت داد.

• در ابتدای گفت‌وگو و صحبت‌های تان درباره ایران به موضوع پناهجویان افغانستانی اشاره کردید. به ویژه به افزایش سقوط کابل در سال گذشته. کمابیش‌های زیادی در این باره مطرح شد. آیا آمار روشنی از جمعیت پناهجویان افغانستانی حاضر در ایران وجود دارد؟

آمارهای مانیستر از آمارهای دولتی ایران احصا شده تا پایان سال گذشته میلادی، ۷۸۰ هزار نفر پناهجوی از من گذشته و به حدود ۳.۵ میلیون شهروند افغانستانی که از قبل در داخل ایران سکونت داشتند، اضافه شده‌اند. از این تعداد، ۷۸۰ هزار نفر دارای کارت آمایش هستند که به عنوان پناهنده شناخته می‌شوند. این جمعیت یکی از اهداف کمک‌های بشر دوستانه سازمان ملل متحد است.

• در سال‌های اخیر ایران در پرداخت حق عضویت سازمان ملل متحد دچار مشکل شده. آیا راه‌حلی برای عدم تکرار این مساله پیدا شده؟

متاسفانه این موضوع یکی از جنبه‌های منفی تحریم‌هاست که مشکل بانکی را با چالش‌های متعددی روبه‌رو کرده است. ما در حال همکاری با دولت ایران هستیم که راهی برای حل این مشکل و پرداخت به موقع حق عضویت پیدا کنیم.